

ljnost racionalizacije zgrajenega prostora podstrešij za naraščajoče potrebe po novih stanovanjih, vendar moramo pri tem določiti skupne cilje in izhodišča tudi z vidika zaželenih skladnih podob Stare Ljubljane in mestnega središča. Opredeliti je treba kriterije varovanja mestnih vedut in pri tem določiti območja, ki jih ne bi smeli obremenjevati z novimi strešnimi odprtini, območja, kjer je zaželena korektura ali rekonstrukcija izvirnega stanja, ter tiste cone, ki dopuščajo več ali manj intenzivno izrabo z uporabo oblikovno dobrih, izbranih in za slog arhitekture primernih oblik novih strešnih oken, česar pa danes še nimamo na razpolago. Poleg historičnih oblik strešnih oken in odprtij na historičnih lokacijah danes ne razpolagamo s funkcionalno in tipsko obliko strešnega okna, ki na občutljivih območjih ne bi bila vizualno agresivna. Odprta so vprašanja kvalitete in poenotene kritine, oblikovanja požarnih zidov, dimnikov, in snegolovov, žlebov itd. Iz prakse vemo, da je naša ustvarjalna arhitektura sposobna tako kot drugje po svetu oblikovati v sodelovanju s strokovnjaki, ki se ukvarjajo z zgodovino arhitekture, funkcionalne in oblikovno

dobre rešitve, zlasti pa še, da je sposobna izoblikovati ustrezno bogat repertorij različnih, sodobno oblikovanih oblik strešnega okna za različne načine in potrebe tako varovanja kot bivanja.

Tretji problem v zvezi s stanovanjsko prenovo podstrešij pa postaja iz dneva v dan aktualnejša potreba po sistematični dokumentaciji, raziskavi in oceni historičnih strešnih konstrukcij s stališča oblikovanja tehničnih rešitev v časovnem razponu vsaj 350 let nazaj. Naloga je interdisciplinarna in je nujna spricho dinamike prenove in zaradi potrebne kompleksne valorizacije tega sicer skritega, vendar impresivnega fonda. Širokopoteznost in temeljitost v metodološkem pristopu načrtovanja stanovanjske prenove na območju Stare Ljubljane se kaže v angažiranosti številnih strok, ki so problemsko kakorkoli zasidrane v prenovi stavbne dediščine. Gre za prvi primer interdisciplinarne udeležbe na tem družbenem projektu. Nedvomno pozitivno vključevanje relevantnega znanja pa spremljajo na začetku tudi razumljivi pojavi, ki jih bo v nadaljnjem postopku treba odpravljati s trdnejšo omejitvijo nalog in vsebine, ki jih posamezne stro-

ke prispevajo v problemski mozaik prenove. Vloge strok so nezamenljive, vendar morajo biti zamejene z bistvom in naravo svojega predmeta. Namesto interdisciplinarnega podvajanja nekaterih operacij in preseganja okvirov stroke je treba razviti sistem teamskega sodelovanja in usklajevanja stališč. Imanentna in neodtujljiva naloga spomeniškega varstva v procesu prenove na vseh njenih stopnjah pa je določiti in utemeljiti razsežnost kulturne dediščine, dokumentirati in interpretirati njeno sporočilnost ter predlagati načine za njeno ohranitev in predstavitve.

Z nakazanimi problemi ne odpiramo novih poglavij v problematiki varstva urbane stavbne dediščine. Zapisati smo želeli nekaj vidikov prenove Stare Ljubljane v sedanjem trenutku z namenom, da prispevajo h konstruktivnemu dialogu in usmeritvam nadaljnega dela. Sedanji trenutek pa je, kot smo to poudarili na začetku, v Ljubljani izjemno naklonjen varstvu kulturne dediščine in ga ne bi smeli zapraviti in dopustiti, da bi izzvenel v prazno.

Božidar Guštin, Izola

Problematika prenove Izole

Referat na posvetovanju »Aktualni vidiki prenove naselbin na Slovenskem«

Pri obravnavanju problematike prenove Izole se ne bom spuščal v razlago metodologije dela in njenih rezultatov, postopkov sprejemanja načrta prenove, njegove končne vsebine in podobe ter obveščanja prebivalcev, ampak bom poskušal narediti kratek povzetek dela in pokazati na pomanjkljivosti, ki so se pojavile ob načrtovanju in izvajanju prenove.

Prenova starega mestnega jedra Izole se je začela pripravljati leta 1977 in jo je narekovalo vidno materialno propadanje stavbnega fonda, nestrokovni posegi v mestno jedro, moteči urbanistični posegi v njegovi neposredni bližini ter še vedno dovolj ohranjena prostorska likovna podoba in kvaliteta starega mestnega jedra. Slabe bivalne in higienske razmere pa kažejo tudi na strukturo prebivalstva, saj je od 1900 zaposlenih približno 50 odstotkov nekvalificiranih delavcev, katerih zaposlitveno strukturo še vedno uravnavajo potrebe industrije v občini Izola.

Spodbuda za izdelavo načrta prenove starega mestnega jedra Izole so bili že izdelani načrti za nekatera slovenska mesta, ki so nastali s sodelovanjem oddelka za arhitekturo in pod vodstvom dr. Petra Fistra, ter izkušnje in spoznanja ob izdelavi podobne dokumentacije v Piranu in Kopru.

Tako je leta 1978 začel MZSV Piran s sodelovanjem oddelka za arhitekturo in pod vodstvom dr. Petra Fistra izdelavo Načrta prenove starega mestnega jedra Izole. Izdelava načrta je bila zastavljena interdisciplinarno, da bi dobili popolno dokumentacijo, iz katere bi bilo razvidno, kakšne so možnosti za prenovo. Ob tem zbiranju osnovne dokumentacije pa si je bilo treba zagotoviti čim boljše sodelovanje prebivalcev in drugih uporabnikov prostora.

Tako so v času nastajanja načrta prenove poleg izdelave zbirnih kart naredili študenti oddel-

ka za arhitekturo arhitektonsko dokumentacijo za 180 objektov, študenti oddelka za etnologijo filozofske fakultete pa so z etnološko anketo med prebivalci starega jedra ugotavljali značilnosti načina bivanja. MZSV Piran je z anketo med delovnimi organizacijami, interesnimi skupnostmi in zasebnim sektorjem poskušal dobiti pregled interesov, programov in možnosti njihovega vključevanja v proces prenove. Odziv na anketo je bil minimalen.

Da bi lahko organizirano usmerjali načrtovanje in poznejšo izvedbo pravilno usmerjali, je bil ustanovljen Odbor za prenovo starega mestnega jedra Izole, ki naj bi bil pobudnik vsega dela pri prenovi mesta, stalen usmerjevalec in spremljevalec procesa, ocenjevalec dela strokovnih služb, ki bodo delale pri prenovi, ter usklajevalec prenove z družbenimi cilji.

Načrt prenove in pravilnik o izvajanju prenove sta bila po dvomesečni javni razpravi sprejeta v septembru 1981. Vendar nam ta časovni in delno vsebinski pregled ne kaže celotne problematike, ki se je začela odpirati že ob zbiranju in izdelavi dokumentacije za načrt prenove.

V času nastajanja načrta je bilo močno občutiti neaktivnost odbora za prenovo, ki ni dojel družbenega pomena in celovitosti prenove in ni pritegnil k sodelovanju vseh strokovnih služb, interesnih skupnosti in uporabnikov prostora, od katerih je prenova mesta s 3880 prebivalci in približno 750 objekti močno odvisna. Posledica neaktivnosti odbora je premajhna prisotnost širših družbenih ciljev v načrtu prenove, čeprav smo le-te poskušali predvideti in upoštevati, popolna odsotnost komunalnih organizacij. Ne vključevanje programa prenove v srednjeročne plane samoupravnih interesnih skupnosti in strokovnih služb povzroča vprašljivo faznost prenove, kar se že kaže kot ovira pri začelih konkretnih posegih.

Zato je bil takoj po sprejetju Načrta prenove izvoljen nov odbor za prenovo, ki naj bi razrešil in uskladil nastale pomanjkljivosti ter vključil v proces prenove tiste strokovne službe, od katerih je prenova odvisna, tako da bi se lahko začele reševati nejasnosti okrog pravno-lastniških odnosov, stanovanjske politike v mestnem jedru, o izdelavi dokumentacije in finansiranju prenove celotne primarne infrastrukture itd. Vse to mora biti usklajeno, ker je SSS občine Izola že naročila izdelavo idejnih rešitev za 14 karejev, za katere bo dokumentacija izdelana do konca februarja 1982. leta.

Pri prenovi prvih štirih stavb in pri izdelavi idejnih rešitev za kareje smo ugotovili, da projektanti v mnogih primerih ne upoštevajo zakonitosti oblikovanja in razvoja obstoječih stavb in prostora kljub narejenim analizam v Načrtu prenove. To kaže, da projektantske organizacije na Obali še niso dojele strokovne zahtevnosti pri izdelavi dokumentacije, čeprav kažejo vse večji interes za prevzemanje teh nalog. Primer v Izoli kaže na potrebo po interdisciplinarnem pristopu tudi pri izdelavi izvedbene dokumentacije, kjer pa je treba bolj jasno določiti vlogo posameznih strokovnih služb. Verjetno bi bilo prav, da se v spomeniški službi dogovorimo, kaj je konservatorski program in kolikšen naj bo njegov obseg ob upoštevanju kategorije spomenika.

Ob izvajanju prvih prenovitvenih del v Izoli se je pokazalo, da gradbene organizacije niso usposobljene za večje posege v takšne mestne strukture. Primanjkuje jim predvsem ustrezne mehanizacije in usposobljenega kadra. Zato podpiramo ustanavljanje posebnih skupin v gradbenih podjetjih, ki se bodo specializirale za prenovo.